

ISB
Institutionen för Samhälls- och beteendevetenskap

32 AV 51 ELEVER TROR ATT DE KOMMER ATT LÄRA SIG ETT TILL SPRÅK I FRAMTIDEN

Varför inte redan nu?

32 OUT OF 51 PUPILS BELIEVE THAT THEY ARE GOING TO LEARN
ANOTHER LANGUAGE IN THE FUTURE

Why not right now?

Sylvia Göransson

Mälardalens Högskola
ISB
Institutionen för Samhälls- och Beteendevetenskap

Examensarbete
10 poäng

SAMMANFATTNING

Sylvia Göransson

32 AV 51 ELEVER TROR ATT DE KOMMER ATT LÄRA SIG ETT TILL SPRÅK I
FRAMTIDEN
Varför inte redan nu?

2007

22 sidor

Syftet med mitt arbete var att ta reda på av vilka anledningar elever i årskurs 9 har valt att inte läsa ett modernt språk utöver engelska samt vad som hade kunnat få dem att läsa ett ytterligare språk. Skillnader utifrån språkval och genus uppmärksammas. För att få svar på mina forskningsfrågor valde jag att utföra en kvantitativ surveyundersökning i enkätform. Av de elever som deltog i undersökningen var det fler som tyckte att språk var intressant, viktigt och roligt än som tyckte motsatsen. Majoriteten ansåg att språk var svårt. Eleverna ville ha mer undervisningstid i språket, mer ordkunskap och fler hörförståelseövningar samt muntliga och praktiska övningar. De ville ha mindre grammatik och färre hemuppgifter. Nästan 63% av eleverna svarade att de tror att de kommer att lära sig ett språk till i framtiden. Med rätt förutsättningar skulle möjligheterna att få elever i grundskolan att avsluta någon kurs i moderna språk utöver engelska i grundskolan kunna öka.

Nyckelord: Moderna språk, attityd, undervisning, grundskola

Förord

Det här har varit ett mycket intressant arbete som stundvis känts tungt och stundvis oerhört inspirerande. Jag har fått en del funderingar bekräftade och nya har uppstått under arbetets gång. Allt sammanvägt har det lett till ett arbete som jag nu har lagt bakom mig, på papperet, men som jag kommer att bära med mig i mitt fortsatta arbete som lärare.

Något som kan ha haft en viss påverkan på detta arbete är den förförståelse jag har med mig sedan tidigare, i och med att jag varit verksam i yrket i många år om än som obehörig. Liksom framkommer längre in i arbetet har jag under årens lopp hört många funderingar och kommentarer från olika elever och detta har troligtvis bidragit till såväl val av ämne för arbetet som till val av enkätfrågor. Även i min diskussion kan funderingar grundade på min erfarenhet vara märkbara.

Jag vill rikta ett stort tack till de elever i årskurs 9 som deltagit i undersökningen. Ett tack riktas också till de skolor som hälsat mig välkommen med min undersökning. Sist men inte minst vill jag tacka min handledare Marja-Terttu Tryggvason som under den tid jag har arbetat med detta har kommit med uppmuntran och värdefull hjälp. Utan er alla hade inte detta arbete kommit till.

Åkers Styckebruk i juli 2007

Sylvia Göransson

Innehållsförteckning

	Sida
1. Inledning	6
1.1. Bakgrund	6
1.2. Syfte	6
1.3. Forskningsfrågor	7
1.4. Begreppsdefinitioner	7
2. Styrdokument, teoretisk referensram och tidigare forskning	8
2.1. Skolans styrdokument	8
2.1.1. Skollagen	8
2.1.2. Grundskoleförordningen	8
2.1.3. Läroplanen	9
2.1.4. Sammanfattning av skolans styrdokument	9
2.2. Språkundervisning	9
2.3. Tidigare forskning	12
2.3.1. Elevernas attityder till språk	12
2.3.2. Anledningar till att eleverna valt att inte läsa ett modernt språk	13
2.3.3. Elevernas önskemål gällande språkundervisningens utformning	13
3. Metod	14
3.1. Forskningsstrategi	14
3.2. Urval	14
3.2.1. Rekrytering till enkätundersökningarna	15
3.3. Datainsamlingsmetod: enkätundersökning	15
3.3.1. Enkätens utformning	15
3.3.2. Enkätens framtagning och utprovning: Pilotstudie	16
3.3.3. Genomförande av enkätundersökningen	17
3.4. Databearbetning	17
3.4.1. Bortfall	17
3.5. Tillvägagångssätt vid litteratursökning	18
3.6. Reliabilitet och validitet	18
3.7. Forskningsetisk hänsyn	18
4. Resultat	20
4.1. Elevernas attityder till språk	20
4.1.1. Språk är intressant	20
4.1.2. Språk är viktigt	20
4.1.3. Språk är roligt	21
4.1.4. Språk är svårt	21
4.2. Anledningar till att eleverna valt att inte läsa ett modernt språk	21
4.3. Elevernas önskemål gällande språkundervisningens utformning	22
4.4. Språk i framtiden	23
4.5. Sammanfattning av resultat	23

5. <u>Diskussion</u>	24
5.1. Metoddiskussion	24
5.2. Resultatdiskussion	24
5.3. Slutsatser	26
5.4. Nya forskningsfrågor	26

Källförteckning

Bilagor

Bilaga 1:	Missivbrev
Bilaga 2:	Informationsbrev
Bilaga 3:	Informationsbrev till elever yngre än 15 år
Bilaga 4:	Enkät

1. Inledning

1.1. Bakgrund

I den timplan skolan fick i samband med införandet av den nu gällande läroplanen, Lpo 94, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*, finns de ämnen representerade som ingår i den ordinarie grundskolan. Bland annat förväntas alla elever inom den senare delen av grundskolan läsa ett modernt språk utöver engelskan. Dock är det inte obligatoriskt, vilket betyder att om elev och förälder önskar det skall skolan i stället erbjuda undervisning i svenska, engelska eller teckenspråk i syfte att förstärka och fördjupa elevernas kunskaper i dessa ämnen. Även hemspråk kan erbjudas som alternativ till ett modernt språk.

De moderna språken i grundskolan och gymnasieskolan från 1960 och framåt (2000), av Per Malmberg är en rapport från Skolverket där man konstaterar att regeringen i och med Lpo 94 ville satsa mer på språk och ansåg att ”att alla elever skulle vara skyldiga att göra ett språkval med siktet i första hand inställt på studiet av ett andra främmande språk” (Malmberg, s. 8) I samband med detta ändrades timplanen för språk och förstärktes från 246 till 320 klocktimmar.

I ovanstående rapport kan man läsa att fler elever läser B-språk efter införandet av Lpo 94 än innan, men att avhoppet är stora. Dock konstateras att då avhopp från språk skedde även innan Lpo 94 ” blir ändå resultatet att fler elever än någonsin tidigare slutför sina B-språksstudier i grundskola” (Malmberg, 2000, s. 9).

Enligt Skolverkets utbildningsrapporter för läsåren 2000-2006 (*Rapport 212*, 2002; *Rapport 226*, 2003; *Rapport 240*, 2004; *Rapport 257*, 2005; *Rapport 274*, 2006; *Rapport 290*, 2007) har andelen elever i årskurs 9 som inte har avslutat någon kurs av moderna språk uppgått till mellan 36,5% och 37,3% varje år. Den högsta andelen elever som läste moderna språk var läsåret 2000/01 och den lägsta andelen var läsåret 2005/06.

Jag anser att det finns ett problem när drygt en tredjedel av landets nior väljer att inte läsa ett ämne som ingår i deras ordinarie studier. Framför allt är det problematiskt att det pågår år efter år. Då jag arbetar som språklärare är detta en verklighet jag ser i min vardag och något jag skulle vilja ändra på. Frågan är bara hur eller om det ens går. Beror avhoppet på att eleverna inte klarar att läsa ett språk till, på ointresse eller finns det andra orsaker?

Jag har under de år jag arbetat i skolan hört många åsikter och önskningar gällande undervisning i moderna språk. De flesta åsikter och önskningar har i mitt tycke varit konstruktiva och realistiska, och stämt väl överens med skolans olika styrdokument, varför jag tycker att det är viktigt att eleverna får komma till tals och att vi som arbetar med dem försöker att se hur vi kan tillmötesgå deras önskningar.

Genom detta arbete hoppas jag på ett vetenskapligt sätt få veta lite mer om orsakerna till varför elever väljer bort språk och på så sätt även få veta hur man kan möjligen kan motarbeta detta. Min förhoppning är i längden att arbetet ska kunna bli en grund för diskussion i skolan gällande undervisning i moderna språk och kanske också ett avstamp för vidare forskning i ämnet.

1.2. Syfte

Syftet med mitt arbete är att ta reda på av vilka anledningar elever i årskurs 9 har valt att inte läsa ett modernt språk utöver engelska, vad som hade kunnat få dem att läsa ett ytterligare språk samt vilken attityd de har till språk.

1.3. Forskningsfrågor

För att uppnå syftet med forskningsarbetet har jag valt att precisera det jag vill ta reda på med följande forskningsfrågor:

- Vilken attityd har eleverna till språk?
- Varför väljer elever att inte läsa ett modernt språk utöver engelska?
- Vad hade kunnat få dessa elever att läsa ett modernt språk utöver engelska?
- Tror eleverna att de kommer att lära sig ett modernt språk utöver engelska i framtiden?
- Vilka skillnader utifrån språkval och genus finns?

1.4. Begreppsdefinitioner

Spanska, tyska och franska definieras på olika sätt i olika litteratur och forskningsarbeten.. Ibland definieras språken som B-språk och ibland som moderna språk. Jag har valt att definiera spanska, tyska och franska som ”moderna språk utöver engelska” av den anledningen att de kursplaner som finns i språk är för ”Engelska” och för ”Moderna språk (utom engelska)”. (Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier2000*, Skolverket och Fritzes, 2000) I vissa fall använder jag mig bara av termerna moderna språk och språk och om inget annat specificeras i sammanhanget rör det sig även då om just spanska, tyska och franska. Att variationer förekommer beror på att det är ett sätt att undvika upprepningar som gör texten tung och svårläst.

Med begreppet katederundervisning avses undervisning av ren förmedlingstyp som tidigare varit tradition och som i de allra flesta fall fördes från katedern i klassrummet. Det vill säga en undervisning av icke dialogisk typ.

Med målspråk avses det språk man skall lära sig, oberoende av vilket språk det är. Det vill säga att det lika väl kan handla om något av de moderna språken spanska, tyska eller franska som om ett modersmål.

2. Styrdokument, teoretisk referensram och tidigare forskning

Jag har här valt att i korthet redovisa forskning och litteratur som jag på något sätt anser hör samman med den undersökning jag har valt att genomföra. I de fall den tidigare forskningen omfattar långt mer än min undersökning har jag av utrymmesskäl valt att endast redovisa de delar som jag anser vara relevanta i sammanhanget.

2.1. Skolans styrdokument

Det är tre dokument framför andra som reglerar den svenska skolan: Skollagen, Grundskoleförordningen och läroplanen. Tillsammans utgör dessa skolans ramar, det vill säga de lagar, förordningar och bestämmelser skolan måste följa och som gäller för alla svenska skolor.

2.1.1. Skollagen

I Skollagen, 4 kap. §§1-2 står det att ”Utbildningen i grundskolan skall syfta till att ge eleverna de kunskaper och färdigheter och den skolning i övrigt som de behöver för att delta i samhällslivet. Den skall kunna ligga till grund för fortsatt utbildning i gymnasieskolan. Särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet.” (*Skollagen* (SFS 1985:1100), 4 kap. §1) ”Eleverna skall ha inflytande över hur deras utbildning utformas.” (*Skollagen* (SFS 1985:1100), 4 kap. §2)

2.1.2. Grundskoleförordningen

Grundskoleförordningen (*Grundskoleförordningen* (SFS 1994:1194) specificerar ytterligare hur skolan skall se ut och i denna kan man finna vad som gäller för språkval:

17 § I timplanen anges ett visst antal timmar för språkval. Som språkval skall erbjudas minst två av språken franska, spanska och tyska.

En kommun är skyldig att anordna undervisning i ett språk som erbjudits enligt första stycket, om minst fem elever väljer språket och eleverna kan bedömas ha möjlighet att fortsätta studierna i språket i gymnasieskolan.

Finska och samiska får erbjudas eleverna som språkval enligt första stycket. Om dessa språk erbjudits som språkval skall undervisning anordnas även om färre än fem elever väljer språket.

Även andra språk får erbjudas som språkval, om eleverna kan bedömas ha möjlighet att fortsätta studierna i språket i gymnasieskolan. Förordning (2000:449).

18 § Som språkval för en elev skall i stället för språk enligt 17 § erbjudas följande språk, om eleven och elevens vårdnadshavare önskar det:

- det språk som eleven har rätt till modersmålsundervisning i,
- svenska som andraspråk för elever som i övrigt får undervisning i svenska som andraspråk,
- svenska för elever som i övrigt får undervisning i svenska,
- engelska, eller
- teckenspråk.

En kommun är skyldig att anordna undervisning i ett sådant språk, om minst fem elever väljer språket. När det gäller modersmålsundervisning för samiska, tornedalsfinska eller romska elever är en kommun skyldig att anordna undervisning även om färre än fem elever väljer språket. Förordning (2000:449).

(*Grundskoleförordningen* (SFS 1994:1194), 2 kap. §17 och §18)

2.1.3 Lpo 94

I Lpo 94 står bland annat att skolan skall anpassa undervisningen på så sätt att varje elev, oavsett förutsättningar och behov skall ges möjlighet att nå målen för utbildningen. För att detta ska gå måste skolan tydliggöra vilka mål som finns för utbildningen samt ge eleverna möjlighet att delta i planering och utvärdering av undervisningen, gällande såväl kurser som teman och aktiviteter. Eleverna skall ha möjligheter att ta initiativ och ansvar och ha en varierad undervisning. (Lpo 94)

Skolan skall också sträva efter att varje elev ”lär sig att kommunicera på främmande språk” (Lpo 94, s.9) och hur detta skall gå till specificeras bland annat i kursplanen för moderna språk (utom engelska). (*Kursplaner och betygskriterier 2000*, s.31ff) Man påpekar där vikten av att kunna använda flera språk för såväl framtida arbetsliv som studier och resor. Man beskriver också hur ämnet skall vara upplagt:

Ett modernt språk bör inte delas upp i separata moment som lärs in i en given turordning. Både yngre och äldre elever berättar och beskriver, diskuterar och argumenterar till exempel, även om det sker på olika sätt, på olika språkliga nivåer och inom olika ämnesområden.

De olika kompetenser som ingår i en allsidig och kommunikativ förmåga har sin motsvarighet i ämnets struktur. Till dessa hör förmåga att behärska språkets form dvs. vokabulär, fraseologi, uttal, stavning och grammatik. I ämnet utvecklas även kompetensen att bilda språkligt sammanhängande helheter vilka efter hand i fråga om innehåll och form allt bättre anpassas till situation och mottagare. När de egna språkkunskaperna inte räcker till behöver eleven kompensera detta genom att använda strategier som omformuleringar, synonymer, frågor och kroppsspråk. Förmågan att reflektera över likheter och skillnader mellan egna kulturella erfarenheter och kulturer i länder där språket talas utvecklas hela tiden och leder på sikt till förståelse för olika kulturer och interkulturell kompetens. En ytterligare kompetens är medvetenhet om hur språkinläring går till. (*Kursplaner och betygskriterier 2000*, s.32)

Ämnet moderna språk (utom engelska) har som syfte dels ”att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga”, dels att ”vidga perspektivet på omvärlden och på olika kulturer.” Ytterligare ett syfte som nämns är ”att eleven skall vidmakthålla och utveckla sin lust och förmåga att lära sig språk.” (*Kursplaner och betygskriterier 2000*, s.31)

2.1.4 Sammanfattning av skolans styrdokument

I korthet säger skolans styrdokument att alla enskilda elever har rätt till en likvärdig utbildning utifrån sina förutsättningar. De säger att alla enskilda elever har rätt till det stöd som behövs för att klara de olika kunskapsmålen. Alla enskilda elever har rätt att påverka sin undervisningssituation och ha en varierad undervisning vars krav och mål är tydliga för dem. Detta gäller alla ämnen.

Eftersom språk anses vara viktigt är skolan skyldig att se till att elever har minst två av de moderna språken spanska, tyska och franska att välja mellan. Skolan får erbjuda andra språk om förutsättningar finns. Oavsett språk skall skolan ha som mål att elever kan och vill lära sig språk. Men, styrdokumentet säger också att elever har rätt att välja att inte läsa ett modernt språk utöver engelska och i sådana fall är skolan skyldig att erbjuda alternativ undervisning i exempelvis svenska, engelska, teckenspråk eller modersmålsundervisning, under förutsättning att minst fem elever i kommunen önskar det.

2.2. Språkundervisning

Ulrika Tornberg redogör i boken *Språkdidaktik* (2000) för vilka olika moment som ingår i språkundervisning samt olika sätt att arbeta med dem.

När det gäller de olika moment som ingår i språkundervisningen påpekar Tornberg (2000) att det är både praktiskt och direkt felaktigt med en sådan indelning eftersom alla delar tillsammans utgör en helhet och ingen del kan fungera utan andra delar.

År 2000 utkom en bok vid namn *I huvudet på en elev*, redigerad av Per Malmberg, som i förkortad form redogör för projektet STRIMS (Strategier vid inläring av moderna språk). Bakgrunden till detta projekt var dels ett intresse av att ta reda på hur elever tacklar de uppgifter de får, dels ett led i att utveckla språkläroverutbildningen vid Uppsala universitet och projektets syfte var att ta reda på hur elever tänker i inläringssituationer i språk och vilka strategier de tar till för att lära sig.

I korthet kan STRIMS-projektets resultat sammanfattas som att alla elever har olika strategier för att lära sig. En del är bättre och en del är sämre. De allra flesta av eleverna skulle dock få lättare med sin inläring om de fick lära sig fler strategier för den. Ju bättre kunskap språklärarna har om sina elever och elevernas kunskap desto bättre kan eleverna hjälpas att lära sig strategier för att lära sig. Ju mer aktivt och nyfiskt eleverna arbetar desto bättre lär de sig. (Malmberg, 2000)

Grammatik är ett moment man bör arbeta med utifrån ett produkt-processperspektiv. Med produkt avses här formlära och med process avses funktionen, det vill säga hur man använder grammatiken i praktiken, i kommunikativ funktion (Tornberg, 2000).

Tornberg (2000) menar att det finns flera steg i en grammatikförståelseprocess gällande grammatiken som produkt. Dessa måste dock tas av eleverna själva. Det vill säga att det är eleverna själva som måste försöka förstå det nya, koppla ihop det med det de vet sedan tidigare, dra slutsatser och sedan testa om dessa stämmer. Ett elevaktivt, problembaserat arbetssätt är dessutom engagerande.

När man arbetar med grammatik som process är det viktigt att tänka på den kommunikativa uppgiften och att komma ihåg att fel hör till språkutvecklingen. De fel man bör fokusera på är i första hand ”ordfel och sådana fel som gör att ordförståelsen hindras” (Tornberg, 2000, s. 118).

Gällande arbetssätt rekommenderar Tornberg (2000) arbete i grupp, då detta ger eleverna möjlighet att tillsammans sätta ord på sina tankar och förstå hur såväl de själva som andra tänker. De grammatiska förklaringarna blir ofta mer konkreta och det är lättare att ställa frågor än när läraren förklarar.

Vidare hävdar Tornberg att det är bra att jämföra skillnader och likheter i struktur mellan det språk man ska lära sig (målspråket) och det egna språket (modersmålet), så kallad kontrastiv grammatik.

En majoritet av eleverna som deltog i projektet STRIMS anser att grammatik är svårt. Enligt Malmberg (2000) bör språklärare därför ge eleverna fler möjligheter att reflektera kring grammatik och bygga inläringen på elevernas funderingar och mognad, gärna på ett kreativt och laborativt sätt.

När man arbetar med *ordkunskap* konstateras att det ofta sker mycket traditionellt med hjälp av ordlistor och glosförhör (Malmberg, 2000) utifrån tanken att elever bör ha ett visst centralt ordförråd som är tillräckligt stort för att kunna läsa exempelvis tidningar på målspråket. Enligt Tornberg (2000, s. 94f) bör man hellre sträva efter att ”lära eleverna hur de kan ta hjälp av sina förkunskaper och av sammanhanget för att förstå ord i en text”, eftersom det förstnämnda arbetssättet dessvärre inte verkar ge några bestående kunskaper (Malmberg, 2000).

Tornberg (2000, s. 93) anser vidare att det vore bra om ”orden antingen lärs in i sitt textsammanhang eller att eleven skapar ett nytt meningsfullt sammanhang för orden i egna meningar eller i en egen text”. Det vore också bra om eleverna kunde få lära sig olika minnesknep och mer om hur minnet fungerar för att i stället kunna lagra orden i långtidsminnet (Malmberg, 2000).

Tornberg (2000, s. 96f) skriver att man förmodligen uppnår optimal förståelse genom ”en kombination av gissning med hjälp av ledtrådar och av ordboksanvändning”. Det är också viktigt att tänka på att olika elever lär sig på olika sätt, beroende på vad som passar deras inlärningsstil. Genom att lära eleverna strategier för ordinläring hjälper man dem att våga mer.

Vidare anger Tornberg (2000, s. 100) att det ”avgörande kriteriet på att man lärt sig ett ord eller uttryck är att man kan använda det i ett nytt sammanhang där det kanske dessutom måste användas i en annan form än den ursprungliga” och att elevernas förutsättningar att lära sig är direkt beroende av deras kunskap om målen för undervisningen. Hon påpekar också vikten av att eleverna får vara delaktiga i hur undervisningen läggs upp.

Hörförståelse och muntliga övningar hör samman såtillvida att det någon säger blir vad någon annan hör. Genom att använda målspråket i klassrummet ger man en verklighet till språket, man får en praktisk användning för det. Man kan då också ta hjälp av kroppsspråket, man kan anpassa hastigheten efter förutsättningarna och man kan avbryta och ställa frågor. (Tornberg, 2000) Det vill säga att det ger elever bra möjligheter att använda alla förutsättningar och förkunskaper både för att själv uttrycka sig och för att förstå andra.

Andra bra muntliga övningar är, enligt Tornberg (2000, s. 139f), förhandlingsövningar då dessa går ut på att eleverna genom samarbete löser problem och detta kräver ”en hög språklig aktivitet av eleverna samtidigt som de är individualiserande”. Också rollspel nämns som exempel på en bra övning eftersom eleverna då har möjlighet att använda alla sina kunskaper i en bestämd situation, det vill säga frihet inom tydliga ramar. (Tornberg, 2000)

I muntliga sammanhang är det viktigt att få eleverna att förstå att de inte får ställa så stora krav på sig själva och korrektheten i språket att de inte vågar använda sitt språk. Likaså är det av yttersta vikt att man känner sig så trygg i klassrummet att man vågar tala inför andra, för att kunna utveckla flyt i språket. Då många elever anser att de får för få chanser att tala i undervisningen är detta något man måste tänka på som språklärare. Detta är för övrigt ett område där Malmberg (2000) konstaterar ett stort behov av fortbildning för språklärarna. Att tala ett språk är också enligt eleverna bland det viktigaste och mest lockande med ett språk.

När det gäller hörförståelse är det viktigt att använda strategier för att kunna förstå under tiden man lyssnar. Några sådana strategier är att lyssna flera gånger på samma avsnitt, att gissa utifrån sin tidigare kunskap och att inte fastna på ord man inte förstår. (Malmberg, 2000)

Tornberg (2000) menar vidare att film och video är bra hjälpmedel för träning av hörförståelse som borde vara regelbundet återkommande i undervisningen då det talade språket stöds av de händelser eleverna samtidigt ser. Att film och video dessutom upplevs som roligt gör det bara ännu bättre.

Skriftliga övningar kan se ut på olika sätt. Vid övningar vars syfte är att eleverna skall producera en egen text framhåller Tornberg (2000, s. 126) vikten av att arbetet måste behandlas ”som den process det faktiskt är från det första planeringsstadiet till den färdiga texten”.

Vid friare skrivning visade det sig i STRIMS-projektet att det går bättre vid samarbete än enskilt arbete, dels för att eleverna har olika kunskaper de kan våga samman, dels för att det känns tryggare att samarbeta. Det ger också fler möjligheter att tänka fritt än vid exempelvis översättningar och på sätt är det också lättare att använda alla kunskaper man har. Fri skrivning nämns som ett utmärkt sätt för eleverna att arbeta individanpassat och rekommenderas gärna i samarbete med andra (Malmberg, 2000). Med hjälp av samarbete i grupp blir eleverna självständigare och frigör samtidigt lärarens resurser till de elever som behöver extra hjälp eller utmaningar (Tornberg, 2000).

Det framkommer vidare att översättningsuppgifter inte passar alla elever och därför bör användas väl genomtänkt. Även här är det av vikt att försöka hitta arbetssätt som passar för de enskilda eleverna (Malmberg, 2000).

Allmänt gällande för språkundervisning, enligt Tornberg (2000), är vikten av att undervisningen känns betydelsefull och verklighetsförankrad samt utgår från eleverna själva. Det vill säga att eleverna måste få komma till tals gällande hur undervisningen skall se ut och ges möjlighet att samarbeta, ta egna initiativ, argumentera och ifrågasätta. Som lärare måste man vara beredd att släppa på kontrollen och släppa fram de öppna frågor som engagerar eleverna, låta eleverna ta det ansvar de kan ta.

I korthet kan STRIMS-projektets resultat sammanfattas som att alla elever har olika strategier för att lära sig. En del är bättre och en del är sämre. De allra flesta av eleverna skulle dock få lättare med sin inläring om de fick lära sig fler strategier för den. Ju bättre kunskap språklärarna har om sina elever och elevernas kunskap desto bättre kan eleverna hjälpas att lära sig strategier för att lära sig. Ju mer aktivt och nyfiket eleverna arbetar desto bättre lär de sig.

Vid bedömning av elevernas kunskapsnivå är det den kommunikativa kompetensen som skall bedömas. Kort förklarar innebär kommunikativ kompetens ur en språkvetenskaplig synvinkel bland annat detta: ”förmågan att förstå och själv göra sig förstådd på ett främmande språk”. (Tornberg, 2000, s. 164)

2.3. Tidigare forskning

Skolverket / Myndigheten för skolutveckling genomförde 2003 en undersökning, *Attitydundersökning om språkstudier i grundskola och gymnasieskola* efter att ha nåtts av information om att intresset för språk verkar minska bland elever på högstadiet och gymnasiet och att elever har en tendens att avbryta sina språkstudier i grundskolan och inte återuppta dem på gymnasiet. Undersökningens syfte var att svara på varför elever i grundskolan väljer att inte läsa ytterligare ett modernt språk, varför de avbryter språkstudier i det moderna språket före år 9 och vad som är en bra språkundervisning i skolan.

1999 utförde Christer Sörensen en undersökning på uppdrag av Skolverket, *Språkvalet i grundskolan – en pilotundersökning*. Bakgrunden till denna är den förändring språkvalet genomgick i och med införandet av Lpo 94, med dess förstärkning av undervisningstiden och syftet med undersökningen var att ta reda på vilka effekter det förstärkta språkprogrammet i Lpo94 har gett.

I en analys- och debattbok från 2002, *En skola som om elever betydde något*, (2002) redovisar Bengt Brodow och Kristina Rininsland hur ett antal elever i grundskolans senare del och gymnasiet ser på skolan och hur de skulle önska att det var i skolan.

Lina Johansson och Stina Wiklundh gjorde 2006 studien *Avhoppet i språkvalet årskurs 7-9* gällande elever som valde bort de moderna språken. Bakgrunden till studien är att så många elever väljer bort ett ämne som betonas som så viktigt i läroplanen. Syftet med deras studie var att ta reda på varför elever avbryter sina studier i moderna språk, vad som skulle kunna motivera dem att fortsätta med sitt språkval samt om obligatoriska studier i moderna språk skulle vara motiverande.

2.3.1. Elevernas attityder till språk

Eleverna anser att de behöver kunna svenska och engelska, men att det vore roligt att kunna ett ytterligare språk (*Attitydundersökning om språkstudier i grundskola och gymnasieskola*, 2003). De har en svart-vit syn på språkkunskaper, antingen kan man eller också kan man inte. Att kunna är i första hand detsamma som att ”man använder språket muntligt för att förstå och göra sig förstådd” (*Attitydundersökning om språkstudier i grundskola och gymnasieskola*, 2003, s. 15)

Den allmänna uppfattningen är att moderna språk är något man lär sig i skolan, men ”att man antagligen lär sig språket bäst i målspråkslandet”. (*Attitydundersökning om språkstudier i grundskola och gymnasieskola*, 2003, s. 18) Eleverna har i allmänhet valt det språk de trodde skulle bli roligast.

Spanska uppfattas av många som lättare än andra språk och det kan till och med vara så att det för enskilda elever ”är förstahandsvalet för de mindre ambitiösa eleverna, beroende på en allmän uppfattning om att där behöver man inte plugga så mycket”. Motivation är väldigt viktigt vid språkstudier. (*Attitydundersökning om språkstudier i grundskola och gymnasieskola*, 2003, s. 22)

2.3.2. Anledningar till att eleverna valt att inte läsa ett modernt språk

De elever som deltog i undersökningen *Attitydundersökning om språkstudier i grundskola och gymnasieskola* (2003, s.23) och som hade hoppat av sitt språkval ”kände att de inte hängde med i undervisningen längre eller att de inte tyckte att det var roligt längre och att de behöver bli bättre på engelska”. Ingen av dem hade planer på att börja om med språket på gymnasiet.

Bland dem som deltog i undersökningen *Språkvalet i grundskolan – en pilotundersökning* (Sörensen, 1999) ansåg de elever som valt att inte läsa B-språk att språket varit för svårt, tråkigt och meningslöst. De ville inte läsa B-språk. Andra orsaker till bortval var bland annat svårigheter med engelska och svenska eller att de ville ha bättre betyg i engelska. Engelska ansågs viktigt att kunna och sågs som användbart och därför prioriterades det högre.

I *En skola som om elever betydde något* (Brodow & Rininsland, 2002, s. 97) lyfter tio grundskoleelever fram åsikter som att det är ”för mycket b-språk, det är för teoretiskt, man får inte skriva i sina övningsböcker, man får tala språket för lite”.

Johansson och Wiklundh (2006) fann att det vanligaste svaret på varför eleverna valt att inte läsa ett modernt språk var för att det var för tråkigt. Andra svar var att det var onödigt och att andra ämnen kändes viktigare. Eleverna ansåg att det skulle vara roligt att kunna ett till språk, men att det inte var viktigt. De flesta av dem valde bort språket innan årskurs 8.

2.3.3. Elevernas önskemål gällande språkundervisningens utformning

I skolan önskar eleverna en varierad och rolig undervisning. De ”uppskattar lekar, spel, filmer och att ta del av någons personliga erfarenheter från målspråkslandet”. De tycker att relationen till läraren är av stor vikt, liksom att läraren själv tycker att språket är roligt. Överlag anser de ”att man pratar för lite på lektionerna” och att det många gånger beror på elevernas egen blyghet eller osäkerhet. (*Attitydundersökning om språkstudier i grundskola och gymnasieskola*, 2003, s. 18f)

Brodow och Rininsland (2002) redovisar många åsikter från eleverna gällande deras rättigheter och önskemål angående undervisning. De vill ha mer inflytande och vara delaktiga i planering av både vad och hur, det vill säga både vad de ska arbeta med och hur de ska arbeta med det. De vill ha variation i undervisningen liksom fasta ramar inom vilka de får välja fritt samt individanpassad undervisning. I vissa fall vill de ha traditionell katederundervisning och genomgångar. I dessa fall vill de ha möjlighet att få säga att det är det de vill ha.

För övrigt önskade eleverna mer praktiskt arbete i språk, de ville tala (kommunicera) mer och gärna lära sig fler fraser utifrån specifika situationer. Grammatik, stavning och skrivning ansåg de att lärarna var för petiga med och de skulle gärna se att grammatikundervisningen kunde läggas upp på ett roligare sätt. (Johansson & Wiklundh, 2006)

3. Metod

Jag valde att göra en undersökning för att försöka ta reda på av vilka anledningar elever i klass nio inte läser ett modernt språk utöver engelska samt vad man kan göra för att få dem att göra det. Detta arbete gör inte anspråk på att gälla generellt utan bara för den typ av urval som jag har valt att undersöka.

Vid resultatredovisningen har jag försökt att begränsa mig för att inte arbetet skulle växa till något som inte gick att hantera. Jag har räknat resultat utifrån olika förutsättningar, jag har räknat ut medianer, medelvärden, frekvenser, etc. och gjort tabeller och diagram av olika slag för att få så mycket information som möjligt. Till slut hade jag så många siffror och resultat att jag var tvungen att gallra för att det överhuvudtaget skulle kunna bli en läsbar text.

Vidare har jag försökt att hålla mig till att redovisa endast resultat kopplade till syftet. Det vill säga att jag exempelvis inte har redovisat hur elever *inte* vill ha det, eftersom det då inte svarar mot syftet som handlar om hur de *vill* att undervisningen skall vara.

För övrigt önskar jag att jag hade kommit igång med enkätundersökningarna redan i början av läsåret, då detta hade gett mig möjlighet att återvända till grupperna med följdfrågor. Nu får jag i stället formulera dessa funderingar som nya forskningsfrågor.

3.1. Forskningsstrategi

För att få svar på mina forskningsfrågor valde jag att utföra en kvantitativ surveyundersökning i enkätform. Vid kvantitativ bearbetning utgår man från statistik, antingen deskriptiv eller hypotesprövande. Runa Patel och Bo Davidson skriver i boken *Forskningsmetodikens grunder* (1994, s. 90) att den ”deskriptiva statistiken används för att i siffror ge en beskrivning av det insamlade materialet, och på detta sätt belysa forskningsproblemet”. Patel och Davidsson (1994) skriver att om man är intresserad av att ta reda på något som svarar på exempelvis frågorna ”var?” eller ”hur?” eller belyser skillnader eller relationer skall man välja en kvantitativ undersökning. Då en kvalitativ undersökning mer handlar om att tolka och förstå bakomliggande orsaker var inte det rätt väg att välja för denna forskning.

En surveyundersökning används enligt Patel och Davidsson (1994, s. 43) ”ofta för att besvara frågor som rör vad, var, när och hur” och passar då väl ihop med en kvantitativ undersökning.

Oavsett vad man forskar om och vilken forskningsstrategi man väljer finns det några punkter man måste gå igenom. Dessa är: ”identifiering av problemområdet, litteraturgenomgång, precisering av problemet, val av undersökningsuppläggning, val av undersökningsgrupp, val av teknik för informationsinsamling, genomförande, bearbetning och analys samt rapportering” (Patel & Davidson, 1994, s. 30).

3.2. Urval

Jag har genomfört en enkätundersökning bland elever i årskurs nio som inte läser ett modernt språk utöver engelska på tre grundskolor i en kommun. De två första skolorna valde jag för att de var tillräckligt stora för att ha mer än en grupp med elever i årskurs 9 som inte läste något modernt språk utöver engelska. Den tredje valde jag att lägga till för att få fler undersökningsdeltagare och att det blev just den var för att det gick att ordna med kort varsel eftersom jag redan hade varit i kontakt med skolan i samband med mina pilotstudier.

Jag valde att genomföra undersökningen bland elever i årskurs nio beroende på att det är grundskolans sista år och att jag då hoppades få fram orsaker till varför eleverna inte läser ett ytterligare språk samt möjliga anledningar som kunde ha fått dem att göra det. Grupperna får sägas vara "tillgängliga grupper" (Patel & Davidson, 1994, s. 47), såtillvida att individerna inte är specifikt utvalda att delta i undersökningen, utan grupperna är utvalda för att de svarar mot de uppställda kriterierna för deltagande: innehållande elever i årskurs 9 som inte läser något modernt språk utöver engelska.

3.2.1. Rekrytering till enkätundersökningarna

När enkäten var klar tog jag kontakt per telefon med rektorerna på de skolor jag ville besöka för att ta reda på om dessa var positiva till att låta skolan ingå i undersökningen. I samband med detta tog jag reda på namnen på de lärare som undervisade de elevgrupper det handlade om. Därefter skickade jag missivbrev direkt till dessa lärare via e-post och ringde dem sedan inom en vecka för att boka in lämpliga tider för besök.

3.3. Datainsamlingsmetod: enkätundersökning

Jag sammanställde en enkät som jag hoppades skulle svara på vilken attityd elever har till språk, varför elever väljer att inte läsa ett modernt språk utöver engelska samt hur man hade kunnat få dessa elever att läsa ett till språk. De olika fråge- och svarsalternativ som finns i enkäten har jag formulerat utifrån de olika attityder, tankar och funderingar jag har mött hos elever i tidigare sammanhang, det vill säga att enkätfrågorna bygger på min erfarenhet. Jag har även sett liknande frågor i andra forskningsarbeten.

3.3.1. Enkätens utformning

Enkäten (Bilaga 4) är indelad i sex delar. Jag har valt en enkät med många enkla frågor för att vara säker på att alla delområden i min undersökning besvaras, vilket krävs då en enkät anger en hög grad av standardisering och strukturering (Patel & Davidson, 1994).

Först är en allmän del med bakgrundsfaktorer där eleverna får ange kön, modersmål, vilket språk de läst, samt när de började och slutade med språket, alternativt om de aldrig läst något modernt språk utöver engelska. Frågorna besvaras med nominalskala, eftersom de i första hand är av summerande kategori (Denscombe, 2000). Denna del har jag utformat för att kunna identifiera olika enkäter under arbetets gång och därmed också ge möjligheter till slutsatser utifrån olika premisser såsom exempelvis kön och språkval. Att inleda en enkät med denna typ av (neutrala) frågor är något som rekommenderas (Patel & Davidson, 1994).

Därefter följer en del (A) som speglar elevernas attityd till språk. Denna del besvaras med en typ av Likertskala i fem steg. Jag tycker att det är intressant att veta attityden till språk eftersom elever som väljer bort språk ofta antas vara ointresserade av språk och till viss del även ointresserade av att arbeta överhuvudtaget. Jag tror att sanningen är mer komplex än så.

Del B tar upp anledningar till att man valt bort språket och besvaras med en kombination av en typ av Likertskala i fyra steg och öppna svar. Jag har här tagit med de vanligaste anledningarna jag har hört.

Del C handlar om hur eleverna skulle ha velat att språkundervisningen skulle ha sett ut för att ha kunnat få dem att läsa språk. Det vill säga hur de skulle ha velat att förutsättningarna för undervisningen skulle ha varit. Här har jag tagit med de olika delar som eleverna tydligt kan se i undervisningen, samt undervisningstid eftersom jag i kontakt med elever har fått en uppfattning om att många som väljer bort språket gärna hade fortsatt om de hade känt det möjligt att lära sig mer. För dessa elever har den möjligheten varit starkt förknippad med undervisningstid, det vill säga tid med lärare när man kan få hjälp.

Denna del besvaras med en typ av Likertskala i fyra steg. Eftersom svarsalternativen innehåller grader (mer, mycket mer – mindre, mycket mindre) innebär det att det rör sig om data på ordinalskalenivå. Värt att poängtera är att man med denna nivå bara kan se ordningsföljden och inget om bakomliggande orsaker ”eller hur långt det är mellan stegen” (Denscombe, 2000, s. 210).

Del D handlar även den om vad som kunnat få eleverna att läsa språk, dock skiljer den sig från del C genom att eleverna där får välja vilka alternativ de vill svara på samt har möjlighet till öppna svar. Här ville jag få fram om det stöd eleverna får, dels genom kunskap om vad de förväntas kunna, dels hemifrån har någon betydelse för viljan att läsa ett modernt språk utöver engelska. Jag ville veta om elevernas delaktighet i planering och utformning har betydelse för viljan att läsa språk, samt om undervisningsgruppens storlek är av vikt.

Den sista delen (E) rör elevernas eventuella framtida språkval och besvaras med kryss eller öppna svar. Jag anser att det är intressant att veta hur många som kan tänka sig att läsa ett modernt språk i framtiden, eftersom jag tror att det kan ge en indikation på hur många elever som möjligen hade kunnat förmås att fortsätta läsa ett modernt språk utöver engelska på grundskolan, med rätt förutsättningar. Dessutom är det ett neutralt sätt att avsluta enkäten, något som Patel & Davidson (1994) rekommenderar.

3.3.2. Enkätens framtagning och utprovning: Pilotstudie

Patel och Davidsson (1994, s. 48) skriver att man genomför en pilotstudie när man ”behöver pröva en teknik för att samla information eller pröva en viss uppläggning”. De anser (1994, s. 65) att man vid en enkätundersökning måste vara säker på ”att svarsalternativen är relevanta.”

I arbetet med att ta fram en enkät som är lika lätt att förstå för en informant som för mig som har utformat den tog jag hjälp av en grupp elever i årskurs 9 som inte läste något modernt språk utöver engelska. Jag besökte gruppen och genomförde en pilotstudie med syfte att se hur enkäten fungerade, alltså om eleverna förstod den och gav svar som gick att tolka.

Detta gav mig också möjlighet att ta reda på ungefär hur lång tid som behövdes för undersökningen, vilket i sin tur underlättade arbetet med att boka in besök för den riktiga enkätundersökningen, då jag redan i mitt missivbrev (Bilaga 1) kunde ange hur lång tid jag behövde med eleverna.

Den första enkäten utformades för att vara enkel men rik på information och bestod främst av rutor där svaren skulle anges antingen genom kryss eller genom en typ av Likertskala. I några fall fanns möjlighet till svar genom öppna frågor. Det visade sig att en sådan enkät visserligen kunde ge mycket information, men att de flesta eleverna i provgruppen blev förvirrade av att det fanns olika sätt att svara på olika frågor, det vill säga kryss i några rutor, siffror i andra. Några av dem efterlyste fler möjligheter till egna längre svar.

Nästa gång jag provade enkäten i gruppen hade svarsalternativen begränsats till kryss eller egna formuleringar men bestod av samma frågor som tidigare. Utrymmet för egna formuleringar hade utökats. Jag hade även lagt till en informationsdel på första sidan gällande enkätens syfte och innehåll. Denna gång förstod eleverna vad de skulle göra och var nöjda med utformningen.

Trots detta genomförde jag ytterligare förändringar för att förbättra tydligheten men då detta inte innebar någon förändring gällande enkätens innehåll valde jag att inte genomföra fler pilotstudier utan gå vidare.

3.3.3. Genomförande av enkätundersökningen

Jag valde att själv åka till skolorna och genomföra enkätundersökningarna av två anledningar. Den första anledningen var att jag inte ville belasta lärarna med merarbete, vilket förmodligen skulle ha lett till svårigheter att få skolor att delta i undersökningen. Den andra anledningen var att jag genom att själv komma ville visa att jag tyckte att det här var något viktigt som skulle tas på allvar och också kunde klargöra sådant i enkäten som eventuellt inte var tydligt nog, det vill säga att det handlade om en enkät under ledning (Patel & Davidsson, 1994).

Vid besöken började jag med att läsa den informationstext som fanns på enkätens första sida. Därefter frågade jag om någon hade några funderingar innan enkäten besvarades. Jag valde att använda olika färger i olika grupper för att kunna identifiera enkäterna under arbetets gång. Dock rörde denna identifikation endast gruppstillhörighet. Alla enkäter nummerades och var i övrigt helt anonyma, även för mig. Jag frågade dock efter om det var någon av eleverna som inte hade fyllt 15 år ännu och hade någon av dem ännu inte varit 15 år hade jag antecknat färg och nummer på enkäten för att senare kunna ta bort den om föräldrarna inte skulle tillåta dess användning. Dock var det ingen av eleverna som var yngre än 15 år.

Innan jag samlade in enkäterna fick eleverna ett informationsbrev (Bilaga 2) att ta med hem där de också fick skriva in vilken färg samt vilket nummer de haft på sin enkät. De informerades om att anledningen till detta var att kunna erbjuda de elever som eventuellt senare skulle ångra sin medverkan möjligheten att utgå ur undersökningen och att det gav möjlighet att, om följdfrågor skulle uppstå, kunna komma i kontakt med de elever som gav upphov till dem utan att behöva bryta anonymiteten och att det i så fall var upp till dem om de skulle vilja delta. I det fall elever yngre än 15 år hade deltagit i undersökningen hade de fått ett informationsbrev med en svarstalong. (Bilaga 3).

Jag påpekade särskilt att det endast var genom att spara det papper där de antecknat färg och nummer som de kunde utgå ur undersökningen eller medverka ytterligare. Ingen av de deltagande eleverna har önskat utgå ur undersökningen.

3.4. Databearbetning

För att bearbeta mina data har jag använt mig av Excel, penna, papper och miniräknare. Jag har räknat ut medel- och medianvärden, procentsatser, frekvenser och summor. Jag har räknat utifrån olika variabler och kombinationer för att leta efter intressanta resultat och synliggöra skillnader och likheter utifrån olika faktorer. I min resultatredovisning har jag dock valt att bara redogöra för resultat i faktiska siffror, procent och medelvärden, utom i ett enstaka fall (4.3. Elevernas önskemål om undervisningens utformning) när jag även uppgett ett medianvärde. Detta gjorde jag av den anledningen att det var den enda gången medianvärdet visade ett annorlunda och betydelsebärande resultatvärde än medelvärdet.

3.4.1. Bortfall

En av eleverna, en flicka, svarade ”Inget hade kunnat få mig till det!” på alla åtta frågor på del C och där har jag därför räknat resultatet på 50 elever. Del C handlar om hur språkundervisningen skulle ha sett ut för att ha kunnat få eleverna att läsa ett språk utöver engelska.

Den elev som svarade dataspråk på frågan om vilket språk man talar hemma har i övrigt gett seriösa svar och räknas därmed inte bort från undersökningsresultatet.

3.5. Tillvägagångssätt vid litteratursökning

Jag har sökt forskning dels på hemsidorna för Skolverket och Myndigheten för skolutveckling, samt i Libris, med hjälp av sökorden ”moderna språk” och kriterierna examensarbeten och c-uppsatser. Jag valde att söka på dessa sidor för att hitta forskning jag kunde anknyta till den forskning jag själv har valt att göra. Övrig litteratur är sådan jag hade sedan tidigare, införskaffad för att jag tyckte att den verkade intressant.

3.6. Reliabilitet och validitet

Reliabilitet handlar om att den undersökning som gjorts ska vara den undersökning den är tänkt att vara. Det vill säga att forskningen utifrån samma förutsättningar skall kunna genomföras igen med samma resultat, så långt detta är möjligt, att ”mätningarna är korrekt gjorda” (Torsten Thurén, *Vetenskapsteori för nybörjare*, 1991, s. 22). Forskningen får inte vara känslig för variationer såsom exempelvis var forskningen genomförs eller av vem. I detta fall är jag övertygad om att samma enkätundersökning i en liknande urvalsgrupp skulle ge i stort sett samma resultat. Då det är en undersökning som utgår från människors åsikter finns alltid visst utrymme för skillnader, även om resultaten i stort borde bli desamma.

Validitet handlar om att forskningen ska svara mot sitt syfte och vara giltig, ”att man verkligen har undersökt det man ville undersöka och ingenting annat” (Thurén, 1991, s. 22). Det vill säga att exempelvis val av undersökningsmetod, forskningsfrågor och urvalsgrupp ger det resultat man söker. Då denna undersökning är begränsad har jag valt att i diskussionen anknyta mina undersökningsresultat till tidigare forskning med gemensamma nämnare samt pedagogisk litteratur som är relevant för att på så sätt testa om resultaten trots den begränsade undersökningsgruppen kan tänkas gälla mera generellt.

3.7. Forskningsetisk hänsyn

När man utför någon form av forskning måste man tänka på de forskningsetiska frågor som rör undersökningsdeltagarna. (Patel & Davidson, 1994) Jag har under arbetet följt de forskningsetiska principer från Vetenskaprådet (2007) som berör information, samtycke, konfidentialitet, och nyttjande.

Informationskravet innebär att respondenterna skall informeras om syftet med undersökningen. Detta har uppfyllts genom att syftet stått i missivbrevet, på enkätundersökningen och på informationsbrevet hem till föräldrarna. Dessutom lästes informationsdelen på enkäten högt för respondenterna.

Den information som gavs i brevet till föräldrarna var förutom syfte med enkäten, minnesanteckning om färg och nummer även information om hur eleven kunde göra för att ångra sin medverkan samt kontaktuppgifter till mig och min handledare.

Samtyckeskravet innebär att de som medverkar i undersökningen ger sitt godkännande. Detta har uppfyllts genom att det i både missivbrevet och informationsbrevet till föräldrarna gavs information om att deltagande var frivilligt och att respondenterna när som helst skulle kunna avbryta sin medverkan. Denna information gavs även muntligt i samband med enkätundersökningen. Då alla besvarade och lämnade in enkätundersökningen och ingen har önskat utgå ur undersökningen tolkar jag detta som att respondenterna har gett sitt godkännande.

I det fall det i någon av grupperna hade ingått elever som varit yngre än 15 år hade jag förberett ett brev hem som förutom informationen även innehöll en talong för underskrift att förälders tillåtelse fanns att använda elevens enkät liksom ett adresserat och frankerat svarskuvert. Detta skulle ha utgjort det enda undantaget från den fullständiga anonymiteten. Föräldrarna hade en vecka på sig att skicka in talongen. En anledning till den korta tidsfristen var att jag inte ville att talongen skulle hinna glömmas bort, en annan var att jag snabbt ville kunna komma igång med analysen av enkäterna.

Konfidentialitetskravet innebär att de uppgifter som respondenterna lämnat kommer att behandlas konfidentiellt. Detta har uppfyllts genom att enkäterna har varit helt anonyma, även för mig och min handledare. De enda personliga uppgifter som uppgetts är kön och språk som talas hemma. Både i missivbrevet och informationsbrevet ges information om att enkäterna är helt anonyma och att de under arbetets gång endast kommer att kunna kopplas till sin undersökningsgrupp.

Nyttjandekravet innebär att de insamlade uppgifterna endast används för sitt syfte, det vill säga den aktuella forskningen. Även detta har informerats om i både missivbrevet och informationsbrevet.

4. Resultat

Undersökningsgruppen består av 51 elever, varav 22 pojkar och 29 flickor. 45 av eleverna talar enbart svenska hemma. Fyra av eleverna talar svenska och ett annat språk hemma, varav en pojke och tre flickor. De andra språken är spanska, serbiska och finska. En av eleverna talar bara persiska hemma. En elev uppgav dataspråk som det språk som talas hemma.

Fem av eleverna har aldrig läst ett modernt språk utöver engelska. Av de andra 46 eleverna har 18 läst spanska, 15 har läst tyska och 13 har läst franska. Alla elever utom en började läsa språket i årskurs 6. Undantaget består av en flicka som började (och slutade) med språket i årskurs 8.

Bara 13% av de 46 elever som läst språk hade kvar språket in i årskurs 9. 19,6% av dem hoppade av redan i årskurs 6. Hela 39,1% valde bort språket i årskurs 7 och 28,3% slutade i årskurs 8.

De fyra delgrupperna i undersökningen hade alla ett eller två språk som dominerade bland de bortvalda språken. I grupp a hade de flesta valt bort spanska och tyska, i grupp b hade flest elever hoppat av franska, i grupp c hade majoriteten slutat med tyska och i grupp d hade alla tidigare läst spanska.

Flickorna har i första hand valt bort spanska (44,8%), i andra hand tyska (27,6%) och i tredje hand franska (24,1%). 3,5% av flickorna har inte läst något modernt språk utöver engelska.

Bland pojkarna står tyskan för det största bortvalet (31,8%), därefter kommer franska (27,3%) och sedan spanska (22,7%). 18,2% av pojkarna har inte läst något modernt språk utöver engelska.

4.1. Elevernas attityder till språk

4.1.1. Språk är intressant

Drygt 40% av de elever som deltog i undersökningen tycker att språk är intressant eller mycket intressant medan knappt 30% tycker att det är ganska eller helt ointressant med språk.

Både bland flickor och pojkar är andelen intresserade eller mycket intresserade elever högre än andelen elever som är ganska eller helt ointresserade. Andelen intresserade flickor är högre än andelen intresserade pojkar.

Gemensamt för alla, liksom för pojkar och flickor var för sig, är att andelen elever som inte ser språk som vare sig intressant eller ointressant är lika stor som andelen som tycker det är ganska eller helt ointressant.

Vid jämförelse mellan åsikter beroende på om eller vilket språk man har läst ser man att intresset för språk är högst, procentuellt sett, bland de elever som aldrig läst något mer modernt språk än engelska (80% anser språk vara intressant). Bland de elever som läst spanska är fler elever ointresserade än intresserade (27,8% gentemot 44,4%). De elever som läst tyska eller franska uppvisade en högre andel intresserade än ointresserade elever (fler än dubbelt så många).

4.1.2. Språk är viktigt

Majoriteten av deltagarna i undersökningen tycker att språk är mer viktigt än oviktigt, närmare 69% av flickorna mot strax över 68% av pojkarna. Knappt 20% av eleverna anser språk vara varken viktigt eller oviktigt, varav drygt hälften är flickor.

Totalt anser 11,8% av eleverna att språk är ganska eller helt oviktigt, varav en högre andel pojkar än flickor.

Av de elever som läst spanska anser två tredjedelar att språk är viktigt eller mycket viktigt och en tredjedel har ingen bestämd uppfattning om det är viktigt eller oviktigt.

Bland de tidigare franskeleverna svarade över 60% att språk är viktigt eller mycket viktigt, tre anser att det varken är viktigt eller oviktigt och två att språk är ganska eller helt oviktigt. Den elev som svarade helt oviktigt är för övrigt den enda av 51 elever som har den uppfattningen.

Två tredjedelar (10 av 15) av de tidigare tyskeleverna anser språk vara viktigt, fyra elever saknar bestämd uppfattning gällande vikten av språk och en elev tycker att språk är ganska oviktigt.

De elever som inte tidigare har läst något modernt språk utöver engelska anser alla att språk är viktigt eller mycket viktigt.

4.1.3. Språk är roligt

När man jämför andelen elever som tycker att det är roligt eller mycket roligt med språk med andelen elever som tycker att det är ganska eller mycket tråkigt med språk finner man att den förstnämnda är större. Dock tycker majoriteten av eleverna, 45,1%, varken att språk är roligt eller tråkigt.

29,4% av eleverna tycker att språk är roligt eller mycket roligt. 25,5% av de 51 eleverna anser att språk är ganska eller mycket tråkigt.

Bland pojkarna anser fler elever att språk är roligt än tråkigt och bland flickorna är andelen elever som tycker språk är roligt eller mycket roligt lika stor som andelen flickor som tycker att språk är ganska eller mycket tråkigt.

Bland elever som inte läst något modernt språk utöver engelska och bland dem som tidigare läst franska finns fler elever som ser språk som roligt än tråkigt. Bland de före detta franskeleverna fanns för övrigt den enda eleven som har angett att språk är mycket roligt. Bland elever som läst spanska eller tyska ses språk som mer tråkigt än roligt.

Slutligen kan man konstatera att andelen elever som läst antingen franska eller tyska, och som varken ser språk som roligt eller tråkigt, är större än de sammanlagda andelarna som tycker att det är roligt eller tråkigt.

4.1.4. Språk är svårt

Endast 4% av eleverna anser att språk är lätt att lära sig. Två tredjedelar av eleverna anser att det är svårt eller mycket svårt att lära sig språk. Andelen elever som inte tycker att det är vare sig lätt eller svårt att lära sig språk är närmare 30%. Pojkarna tycker att det är något lättare än vad flickorna tycker, dock anser de fortfarande att det är mer svårt än lätt.

Oavsett om man har läst något modernt språk eller inte, och oavsett vilket språk man har läst, anser eleverna att språk är mer svårt än lätt. Av de två elever som uppgett att språk är lätt att lära sig är en pojke och en flicka.

4.2. Anledningar till att eleverna valt att inte läsa ett modernt språk

När man ser till medelvärdena för de olika svarsalternativen finner man att en viktig anledning för elever att välja bort sitt moderna språk är att man har svårigheter att nå målen för godkänt betyg i språket.

Bland andra viktiga orsaker nämns tretton olika motiveringar kopplade till att det är tråkigt, t.ex. ”Jag tröttnade och det kändes som om man tränade samma ord under två år.”, ”Det var mycket skriftligt vilket jag tycker är ointressant. Jag vill hellre kunna prata vilket jag tycker är jätteroligt.”, ”Jag tyckte det var skittråkigt rent ut sagt.” och ”Det var tråkigt och enkelt.”.

Åtta elever har angett motiveringar kopplade till läraren som en viktig orsak. Här är några exempel: ”Jag var tvungen av en lärare.” ”Jag och min mamma tröttnade på att läraren var dryg och ignorerade mig och särbehandlade mig negativt.” ”Opålitlig lärare. Fick aldrig göra roliga saker på lektionerna.” ”Läraren.”

Två elever har uppgett stress som en viktig anledning att sluta med språket och nio har uppgett anledningar kopplade till svårigheter att klara godkänt i något ämne.

Pojkar och flickor har i stort sett svarat likadant, med en liten skillnad. Svårigheter att nå målen för godkänt betyg i det moderna språket är en något viktigare anledning för flickor än för pojkar, medan andra orsaker är något viktigare för pojkar än för flickor.

När man ser till skillnader eller likheter utifrån språkval finner man att det viktigaste skälet att välja bort språket för de tidigare spanskelevorna är svårigheter att nå godkänt betyg i engelska eller det moderna språket, för de tidigare tyskelevorna är det vanligaste skälet andra orsaker (tråkigt, läraren), följt av svårigheter att nå godkänt betyg i engelska och för de tidigare franskelevorna i första hand andra orsaker (tråkigt) tätt följt av svårigheter att nå godkänt betyg i språket och ett felaktigt språkval. Bland dem som inte läst något modernt språk utöver engelska anges svårigheter att nå målen för godkänt betyg i engelska som det viktigaste skälet.

4.3. Elevernas önskemål gällande språkundervisningens utformning

På frågan om hur undervisningen skulle ha sett ut för att kunna få eleverna att läsa ett språk utöver engelska har eleverna svarat att de hade önskat att det var något mindre grammatik, något färre skriftliga övningar samt något färre hemuppgifter. De skulle däremot ha velat ha något mer undervisningstid i språket, något mer ordkunskap och något fler hörförståelseövningar samt muntliga och praktiska övningar. När man ser till medianvärdet för skriftliga övningar visar detta till skillnad från medelvärdet att eleverna hade önskat något fler skriftliga övningar.

Vidare har 15 elever uppgett att bättre kunskap om betygskriterierna hade kunnat få dem att läsa ett språk utöver engelska. Några har svarat att mer inflytande över planering och utformning av undervisningen hade fått dem att göra det. Några hade önskat en mindre undervisningsgrupp och ett fåtal har angett att mer stöd hemifrån hade kunnat få dem att läsa ett språk utöver engelska.

Bland de öppna svaren märks en del upprepningar från tidigare svar, men det nya eleverna lyfter fram är en önskan om gruppindelning för olika temon, vikten av att få sitt förstahandsval när man väljer språk samt vikten av att lära sig grunderna i språket redan från början.

Skillnaden mellan hur pojkar och flickor har svarat ligger i att pojkarna hade önskat något mindre undervisningstid, något mer grammatik och något fler skriftliga övningar. I övrigt är pojkar och flickor mycket samstämmiga i sina svar.

Skillnader och likheter i hur eleverna hade önskat att språkundervisningen skulle ha sett ut, sett utifrån språkval, finns.

De elever som tidigare hade läst spanska hade i första hand velat ha mer undervisningstid och mer praktiskt arbete, i andra hand mer ordkunskap och i tredje hand fler skriftliga och fler hörförståelseövningar.

Bland de elever som tidigare har haft tyska är önskemålet först och främst fler praktiska och muntliga övningar, därefter mer ordkunskap och sedan mer undervisningstid och grammatik.

De tidigare franskelevorna hade i första hand velat ha fler hörförståelseövningar, i andra hand mer ordkunskap och i tredje hand mer praktiskt arbete.

Mer kunskap om betygskriterierna är något som främst efterfrågas av elever som tidigare har läst spanska och tyska, mer inflytande är något de tidigare tyskelevorna vill ha och framför allt före detta franskelever vill ha mindre undervisningsgrupp.

4.4. Språk i framtiden

32 av eleverna har svarat att de tror att de kommer att lära sig ett modernt språk utöver engelska i framtiden, det vill säga 62,8%. Dessa siffror motsvarar 75,9% av flickorna och 45,5% av pojkarna.

De allra flesta har angett att de tror att de kommer att läsa spanska och att de tror att de kommer att lära sig språket på gymnasiet. Många har också svarat att de tror att de kommer att lära sig språket i ett land där språket talas, varav en högre andel pojkar än flickor. Bland övriga språk eleverna önskar lära sig nämns italienska, tyska, finska, franska, kinesiska, japanska och teckenspråk.

Oavsett vilket språk man tidigare har läst tror majoriteten att de kommer att läsa ett modernt språk utöver engelska i framtiden. Bland de tidigare spanskeleverna finns det största intresset för att börja om med samma språk som de tidigare har läst. Bland de före detta tyskeleverna samt de elever som inte tidigare läst något språk utöver engelska är intresset för spanska störst. Bland dem som läst franska är intresset för italienska stort.

4.5. Sammanfattning av resultat

Av de elever som deltagit i undersökningen är det fler som tycker att språk är intressant, viktigt och roligt än som tycker motsatsen. Majoriteten anser att språk är svårt. Dessa resultat gäller alla deltagande samt pojkar och flickor var för sig.

Dock är det en viss skillnad när man ser till resultaten utifrån språkval. Bland de elever som tidigare läst spanska anser fler elever att språk är ointressant och tråkigt än som anser motsatsen. Fler av de tidigare tyskeleverna har svarat att språk är tråkigt än de som svarat motsatsen. I övrigt överensstämmer resultaten med dem för hela undersökningsgruppen.

En stor anledning till att man väljer att inte läsa ett modernt språk utöver engelska är svårigheter att nå godkänt betyg i språket. Andra stora anledningar som angetts är att man upplever undervisningen som tråkig eller olika anledningar kopplade till läraren. Skillnaden mellan pojkar och flickor ligger i att fler pojkar har svarat andra orsaker och fler flickor har svarat svårigheter att nå godkänt betyg i språket.

När man jämför resultat utifrån språkval finner man att olika skäl dominerar beroende på språkval och att då också svårigheter att nå godkänt betyg i engelska kommer fram som en stor anledning till att välja bort det moderna språket.

Eleverna vill ha mer undervisningstid i språket, mer ordkunskap och fler hörförståelseövningar samt muntliga och praktiska övningar. De vill ha mindre grammatik och färre hemuppgifter. Resultatet gällande skriftliga övningar är motsägelsefullt, såttillvida att medelvärde och medianvärdet visar olika resultat.

Bättre kunskap om betygskriterier och mer inflytande över planering och utformning av undervisningen hade kunnat bidra till att fler elever hade läst ett modernt språk utöver engelska .

Pojkar och flickor har svarat likvärdigt med undantag för att pojkarna hade önskat mindre undervisningstid, mer grammatik och fler skriftliga övningar.

De elever som tidigare läst spanska är de enda som i första hand önskar mer undervisningstid, de som läst tyska är de enda som i första hand önskat fler muntliga övningar och slutligen är de tidigare franskeleverna de enda som i första hand har önskat fler hörförståelseövningar.

De elever som tidigare har läst franska visar stort intresse för att i framtiden läsa italienska. Övriga elever visar ett stort intresse för att läsa spanska i framtiden. Bland övriga språk nämns teckenspråk, finska, franska, kinesiska och japanska.

5. Diskussion

5.1. Metoddiskussion

Jag valde att göra en kvantitativ undersökning för att försöka ta reda på av vilka anledningar elever i klass nio inte läser ett modernt språk utöver engelskan samt vad man kan göra för att få dem att göra det.

Jag arbetade mycket med enkäten för att vara säker på att den skulle kunna förstås av informanterna och ge svar som inte bara var tolkningsbara utan även intressanta. Den enkät jag slutligen använde i min forskning var den åttonde i ordningen. Jag känner mig nöjd med dess utformning och funktion. Dock kan jag konstatera att den första sidan, innehållande allmän information, inte kom till så stor nytta. Förutom frågorna som handlade om tidigare språkval och när man valde bort sitt språk gav den sidan ingen information jag kunde göra något med eller dra slutsatser av. Gällande resterande enkätfrågor fann jag att jag med mer tid skulle ha kunnat få arbetet att bli mycket mer omfattande än detta forskningsarbete genom att ställa ännu fler variabler mot varandra.

Jag hade från början planerat att besöka två skolor med två grupper vardera med elever som inte läste något modernt språk utöver engelska, totalt fyra grupper. Tanken var att jag skulle kunna jämföra de olika skolorna mot varandra och även inbördes. Dock föll denna tanke i och med praktiska svårigheter såsom sjukdom, skolk och lärarbyten. Jag fick i stället besöka en tredje skola för att få ihop de fyra grupper jag ville ha för att få ett tillräckligt stort antal undersökningsdeltagare. Den tredje skolan jag besökte blev då den skola där jag tidigare genomfört pilotstudierna vid framtagningen av enkäten.

Då förutsättningarna förändrats fick även forskningen förändras. I stället för att jämföra grupper och skolor valde jag att i stället se på skillnader pojkar och flickor samt skillnader utifrån språkval. Detta krävde ingen förändring av vare sig syfte eller metod, bara en mindre förändring av forskningsfrågorna och därmed gick jag vidare med min forskning enligt planerna.

Fördelen med att elever som deltagit i pilotstudien sedan ingår i den formella undersökningen är att man kan vara säker på att de har förstått vad undersökningen går ut på. Nackdelen är att de vid det formella undersökningstillfället kan svara något mer kortfattat än vid pilotundersökningen eftersom de redan svarat tidigare. Det vill säga att det finns både för- och nackdelar med detta, vilket jag anser balanserar resultatet.

5.2. Resultatdiskussion

De resultat jag har fått fram har till viss del varit väntade och till viss del överraskande, utifrån den erfarenhet jag bär med mig.

Enligt tidigare undersökningar (*Attitydundersökning om språkstudier i grundskola och gymnasieskola*, 2003; Johansson & Wiklundh, 2006) om elevers attityd till språk är det roligt att kunna fler språk än engelska, men inte viktigt. I min undersökning har jag fått till svar att språk är viktigt, medan en alldeles för liten andel elever ser det som roligt.

Språk blir allt viktigare i en värld där de geografiska avstånden inte längre är avgörande för möjligheterna att arbeta eller studera utomlands eller för tillfällen till samarbete eller vänskap över nationsgränserna. Med den globalisering som hela tiden sker är det idag lika naturligt att chatta på ett främmande språk med någon från andra sidan jordklotet som att ringa grannen på mobiltelefonen, liksom det är lika naturligt för ett företag att söka en samarbetspartner i ett annat land som i grannstaden. Avstånd har blivit relativt och kommunikation är en självklarhet, både i fråga om teknik och i fråga om kontakter. Språk är också något man har både nytta och glädje av vid resor till andra länder eller i Sverige vid möten med människor från andra länder.

Grundat på ovanstående ser jag det som positivt att så många som drygt två tredjedelar av de elever som deltagit i min undersökning tycker att språk är viktigt. Jag tycker att det är glädjande att det är ett resultat som inte stämmer överens med Skolverkets undersökning, eller Johanssons och Wiklundhs (2006). Dock skulle detta kunna förklaras med att det har gått några år sedan Skolverkets undersökning och språkens betydelse har ökat under den tid som har gått. Detta förklarar emellertid inte skillnaden gentemot Johanssons och Wiklundhs resultat, utan där kan möjligen skillnaden ligga i att de har gjort en kvalitativ undersökning medan jag har gjort en kvantitativ.

När nästan hälften av eleverna inte har en uppfattning om språk som varken roligt eller tråkigt anser jag att man som lärare måste anstränga sig lite till för att få språket att göra intryck på eleverna. Det finns ingen universalundervisning som passar för alla eftersom alla elever är individer och alla elevgrupper olika. Därför måste man ta hjälp av eleverna och hitta det som gör dem intresserade. På så sätt kanske man också kan få bukt med den stora andel elever som ser språk som ointressant eller saknar uppfattning om det är intressant eller inte.

I Skolverkets undersökning (*Attitydundersökning om språkstudier i grundskola och gymnasieskola*, 2003) framkommer också att spanska uppfattas som lättare än andra språk och att vissa elever väljer det för att inte behöva studera så mycket. Jag tror att detta stämmer, till viss del.

Jag fick som resultat att elever som valt bort spanska bland annat skulle ha velat ha mer undervisningstid i språket. Detta tolkar jag som att man möjligen väljer spanska för att det verkar lättare än andra moderna språk, men att det snarare beror på att man har svårt för språk än på lättja. Denna tolkning anser jag stärks av att de flesta av de elever som läst spanska och tror att de kommer att läsa språk i framtiden tror att de kommer att läsa just spanska. Givetvis skulle detta också kunna tolkas som att eleverna tror sig komma att läsa spanska igen av lättja, eftersom de redan kan en del, men det är tveksamt om någon frivilligt skulle utsätta sig för den tristess det innebär att sitta av tid med uppgifter som ligger under ens kunskapsnivå.

Bland anledningar till att elever inte läser ett modernt språk utöver engelska nämns i tidigare forskning olika anledningar: det var svårt, tråkigt och eleverna behövde bli bättre på engelska eller svenska. Dessa svar återkom även i min undersökning.

Det verkar som att språk blir tråkigt när man fokuserar för mycket på det skriftliga eller när man som lärare blir petig, vilket framkommer dels i Johanssons och Wiklundhs undersökning (2006), dels i min. Här gäller det nog som lärare att man tänker på vad som egentligen menas med kommunikativ förmåga (det vill säga förmågan att kommunicera, inte förmågan att göra rätt) och upplyser eleverna om vad detta innebär, gärna i kombination med en genomgång av betygskriterier. Viktigt gällande språkundervisning är också att skapa ett arbetsklimat där eleverna är trygga och vågar gissa och göra fel samt är medvetna om att en del fel är en naturlig del i utvecklingen.

Vidare borde man som lärare kunna bli bättre på att fråga eleverna hur de skulle vilja att undervisningen gick till, det vill säga låta eleverna bli mer delaktiga. Detta skall givetvis inte misstolkas till att eleverna skall bestämma allt. Om eleverna får möjlighet att välja exempelvis arbetssätt eller redovisningsmetod på det arbetsområde man som lärare vet att man behöver arbeta med har man gett eleverna möjlighet både till inflytande och ansvarstagande, något som elever uppger att de önskar, dels i Brodows och Rininslands analys- och debattbok (2002), dels i min undersökning och också något som skolans styrdokument anger.

Elevernas egna önskemål gällande hur de skulle ha önskat att språkundervisningen hade sett ut är intressanta. Det var föga förvånande att de ville ha färre hemuppgifter och mindre grammatik men fler muntliga och praktiska övningar. Jag hade, baserat på min erfarenhet, förväntat mig att de skulle önska mer undervisningstid, vilket de också gjorde. Däremot förvånade det mig att finna att det var så pass stor skillnad mellan pojkars och flickors svar gällande grammatik och skriftliga övningar.

Jag finner det intressant, men inte helt konstigt, att finna vissa resultat kopplade till kön eller språkval. Att pojkar skulle vara mer förtjusta i grammatik och skriftliga övningar än flickor skulle möjligen kunna förklaras med att pojkar är mer analytiskt lagda och föredrar uppgifter som har tydliga ramar, medan flickor hellre tänker fritt och kreativt. Detta är dock inget jag har några belegg för utan något som jag anser vore intressant att jobba vidare med.

När man tittar på resultaten utifrån språkval blir jag, då jag har undervisat i spanska, tyska och franska, inte särskilt förvånad över att finna att de tidigare franskelevorna främst vill jobba mer med hörförståelseövningar. Skillnaden mellan hur språket ser ut i skrift och hur det uttalas är långt större i franskan än i tyskan eller spanskan.

Å andra sidan är det då inte heller något underligt att de före detta tyskelevorna gärna vill arbeta mer med muntliga övningar. Eftersom tyska är ett språk som är förhållandevis lätt att förstå skriftligt och muntligt, åtminstone för de elever som har svenska som modersmål, kan jag tänka att eleverna därför ser det muntliga som den naturliga fortsättningen för att kunna kommunicera. Framför allt stämmer detta med tanke på att elever som regel anser att man kan kommunicera när man kan *tala* ett språk.

Spanskundervisningen har jag behandlat ovan, utifrån att de före detta spanskelevorna främst önskade mer undervisningstid, men de före detta spanskelevorna hade också önskat fler praktiska övningar. Detta anser jag vara fullt möjligt att koppla samman med att man kan ha valt spanska utifrån svårigheter med språk och därför lämnar jag nu spanskan därhän.

5.3. Slutsatser

De slutsatser jag kan dra av det arbete jag har gjort är att det bland elever i årskurs 9 som har valt att inte läsa något modernt språk utöver engelska är fler elever som ser språk som något intressant, viktigt och roligt än motsatsen. Då nästan 63% av eleverna som deltog i undersökningen tror att de kommer att lära sig ett språk till i framtiden tror jag att det hade varit möjligt att få åtminstone en del av dem att avsluta någon kurs i moderna språk utöver engelska i grundskolan, med rätt förutsättningar. Dessa förutsättningar grundar sig på att man som lärare tidigt undersöker hur eleverna vill att undervisningen ska vara för att de ska känna att undervisningen inte är tråkig eller språket för svårt, vilka är de vanligaste skälen till att de väljer bort språket, och försöker utforma undervisningen efter detta så långt det är möjligt utan att utbildningens kvalitet försämras.

5.4. Nya forskningsfrågor

Under ett sådant här arbete är tiden relativt knapp och man kan av olika skäl inte ta reda på eller redovisa allt man skulle önska. Likaså uppstår funderingar och möjliga slutsatser som man inte har något belegg för. Av dessa anledningar har jag här formulerat det jag skulle ha velat gå vidare med.

Med tanke på de skillnader jag fick på resultat utifrån kön vore detta intressant att undersöka vidare. Kan man anlägga ett genusperspektiv på språkundervisning? Är detta något att ta hänsyn till vid individualisering av undervisningen?

Något jag också finner intressant, men skrämmande, är hur många som faktiskt väljer bort språket beroende på läraren. Här är ett område där jag anser att det vore bra med mera forskning i kvalitativ form, eftersom det vore intressant att veta mer om vilka de bakomliggande orsakerna är.

Något annat jag funderar över och efterlyser forskning om är vad som görs, såväl centralt som lokalt, för att förmå elever att läsa ett modernt språk utöver engelska. Med tanke på hur viktigt det är med språk kan man inte år efter år konstatera att omkring en tredjedel av eleverna som går ut årskurs 9 inte har avslutat någon kurs av moderna språk utan att göra något. Finns det någon skola någonstans som utgår från skollagen och läroplanen och ger elever stöd grundat på svårigheter i skolarbetet eller för att ges möjligheter att nå målen när det handlar om moderna språk utöver engelska?

Jag finner detta vara en mycket spännande fråga eftersom det inte någonstans står formulerat att man inte har rätt till stöd i moderna språk och det allmänt ses som en självklarhet att man kan välja bort språket för att det är svårt.

Slutligen vill jag lägga fram en teori som jag anser är väl värd att undersöka närmare: Genom att göra eleverna mer delaktiga i undervisningen, såväl i planering och utformning som i elevaktiva arbetsätt får man mer engagerade och intresserade elever som väljer att läsa ett modernt språk utöver engelska.

Källförteckning

Bergström, Inger; Håkanson, Ulla; Tornberg, Ulrika & Öman, Martin (2000). I Malmberg, Per (Red.) (2000). *I huvudet på en elev*, Stockholm: Bonnier Utbildning.

Brodow, Bengt & Rininsland, Kristina (2002). *En skola som om elever betydde något*. Malmö: Gleerups.

Denscombe, Martyn (2000). *Forskningshandboken*, Lund: Studentlitteratur.

Grundskoleförordningen (SFS 1994:1194)

<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1994:1194> (2007-07-11)

Johansson, Lina & Wiklundh, Stina (2006). *Avhoppet i språkvalet årskurs 7-9*, Luleå Tekniska Universitet.

<http://epubl.ltu.se/1652-5299/2007/025/> (2007-07-28)

Kursplaner och betygskriterier2000, Stockholm: Fritzes.

Lpo 94, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*, Utbildningsdepartementet, 1994, Tryckår 2006.

Malmberg, Per (2000). *De moderna språken i grundskolan och gymnasieskolan från 1960 och framåt*, Skolverket, Stockholm: Bonnier Utbildning.

Myndigheten för skolutveckling (2003). *Attitydundersökning om språkstudier i grundskola och gymnasieskola*.

Patel, Runa & Davidson, Bo (1994). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.

Rapport 212, 2002, Skolverket.

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=927> (2007-07-28)

Rapport 226, 2003, Skolverket.

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1134> (2007-07-28)

Rapport 240, 2004, Skolverket.

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1279> (2007-07-28)

Rapport 257, 2005, Skolverket.

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1406> (2007-07-28)

Rapport 274, 2006, Skolverket.

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1558> (2007-07-28)

Rapport 290, 2007, Skolverket.

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1675> (2007-07-28)

Skollagen (SFS 1985:1100), 4 kap. §1.

http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&dok_id=SFS1985:1100&rm=1985&bet=1985:1100 (2007-07-11)

Sörensen, Christer (1999). *Språkvalet i grundskolan – en pilotundersökning*. Skolverket.

Thurén, Torsten (1991). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Malmö: Thurén & Liber.

Tornberg, Ulrika (2000). *Språkdiraktik*. Kristianstad: Gleerups.

Vetenskapsrådet (2007). *Forskningsetiska principer*.

http://www.vr.se/download/18.6b2f98a910b3e260ae28000360/HS_15.pdf (2007-07-11)

Åkers Styckebruk 26/1-07

Hej!

Jag heter Sylvia Göransson och skriver en uppsats inom ämnet utbildningsvetenskap.

Syftet med uppsatsen är att ta reda på varför elever väljer att inte läsa ett modernt språk utöver engelska samt vad som skulle kunna få dem att göra det.

Som ett led i detta arbete genomför jag en enkätundersökning bland elever i årskurs nio som valt att läsa sv/en i stället för ett ytterligare språk.

Jag skulle vilja genomföra denna undersökning på er skola och hoppas att ni ställer er positiva till detta. Enkäten tar ca.20 minuter att genomföra och är helt anonym. Dock kommer jag under arbetets gång att kunna identifiera vilken grupp varje enkät tillhör. Varje elev har möjlighet att avbryta sin medverkan när som helst och behöver då bara meddela mig detta. Enkäterna kommer endast att användas till detta arbete och de enda som kommer att ha tillgång till materialet är jag och min handledare Marja-Terttu Tryggvason på Mälardalens Högskola.

Jag kommer att kontakta er per telefon inom en vecka för att höra om intresse finns att delta i undersökningen samt eventuellt boka in en tid för enkätundersökningen.

Hör gärna av er om ni har några frågor eller funderingar. Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar / Sylvia Göransson

Kontaktuppgifter:

Sylvia Göransson
Tel. XXX-XXXXXXX, XXXX-XXXXX
E-post: sylvia.goransson@strangnas.se

Marja-Terttu Tryggvason
Institutionen för Beteende- och
Samhällsvetenskap
Mälardalens Högskola
Tel. XXX-XXXXXX

Åkers Styckebruk 26/1-07

Hej!

Jag heter Sylvia Göransson och skriver en uppsats inom ämnet utbildningsvetenskap.

Syftet med uppsatsen är att ta reda på varför elever väljer att inte läsa ett modernt språk utöver engelska samt vad som skulle kunna få dem att göra det.

Som ett led i detta arbete genomför jag en enkätundersökning bland elever i årskurs nio som valt att läsa sv/en i stället för ett ytterligare språk.

Enkäten är helt anonym. Dock kommer jag under arbetets gång att kunna identifiera vilken grupp varje enkät tillhör. Varje elev har möjlighet att avbryta sin medverkan när som helst och behöver då bara meddela mig detta. Enkäterna kommer endast att användas till detta arbete och de enda som kommer att ha tillgång till materialet är jag och min handledare Marja-Terttu Tryggvason på Mälardalens Högskola.

För att kunna avbryta sin medverkan behöver man veta vilket nummer och vilken färg det var på enkäten man fyllde i.

Nummer: _____

Färg: _____

Hör gärna av er om ni har några frågor eller funderingar. Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar / Sylvia Göransson

Kontaktuppgifter:

Sylvia Göransson
Tel. XXX-XXXXXXX, XXXX-XXXXX
E-post: sylvia.goransson@strangnas.se

Marja-Terttu Tryggvason
Institutionen för Beteende- och
Samhällsvetenskap
Mälardalens Högskola
Tel. XXX-XXXXXX

Åkers Styckebruk 26/1-07

Hej!

Jag heter Sylvia Göransson och skriver en uppsats inom ämnet utbildningsvetenskap.

Syftet med uppsatsen är att ta reda på varför elever väljer att inte läsa ett modernt språk utöver engelska samt vad som skulle kunna få dem att göra det.

Som ett led i detta arbete genomför jag en enkätundersökning bland elever i årskurs nio som valt att läsa sv/en i stället för ett ytterligare språk.

Enkäten är helt anonym. Dock kommer jag under arbetets gång att kunna identifiera vilken grupp varje enkät tillhör. Varje elev har möjlighet att avbryta sin medverkan när som helst och behöver då bara meddela mig detta. Enkäterna kommer endast att användas till detta arbete och de enda som kommer att ha tillgång till materialet är jag och min handledare Marja-Terttu Tryggvason på Mälardalens Högskola.

För att kunna avbryta sin medverkan behöver man veta vilket nummer och vilken färg det var på enkäten man fyllde i.

Nummer: _____

Färg: _____

I de fall elever under 15 år deltar i enkätundersökningen behöver jag tillstånd från någon av föräldrarna. Om ni som föräldrar tillåter att jag använder mig av ert barns enkät i mitt arbete med uppsatsen ber jag er skicka nedanstående talong underskriven i det bifogade och frankerade kuvertet inom en vecka.

Hör gärna av er om ni har några frågor eller funderingar. Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar / Sylvia Göransson

Kontaktuppgifter:

Sylvia Göransson
Tel. XXX-XXXXXXX, XXXX-XXXXX
E-post: sylvia.goransson@strangnas.se

Marja-Terttu Tryggvason
Institutionen för Beteende- och
Samhällsvetenskap
Mälardalens Högskola
Tel. XXX-XXXXXXX

✂-----

Elevens namn: _____ **Skola:** _____

Härmed ger jag tillåtelse att mitt barn deltar i en enkätundersökning vars syfte är att ta reda på varför elever väljer att inte läsa ett modernt språk utöver engelska samt vad som skulle kunna få dem att göra det. Jag har fått information om hur uppgifterna kommer att användas.

_____
Ort & datum

_____
Underskrift

Enkät om moderna språk

Syftet med denna enkät är att ta reda på varför elever väljer att inte läsa ett modernt språk utöver engelska, samt vad som skulle kunna få dem att göra det. Din medverkan är därför mycket värdefull.

Enkäten består av den här sidan samt del A, B, C, D och E. Frågorna skall för det mesta besvaras med kryss. Några frågor kan kräva att du själv skriver svar. Fråga gärna om du är osäker på vad som menas med någon fråga.

Kryssa i de rutor som stämmer för dig.

Jag är pojke flicka

Hemma pratar jag: _____ (ange språk)

Jag har aldrig läst något modernt språk utöver engelska.

Jag har läst franska tyska spanska annat språk, nämligen: _____

Jag började läsa språket i årskurs 6 7

Annan årskurs, nämligen: _____

Jag valde bort språket i årskurs 6 7 8 9

A. Sätt ett kryss för det alternativ du håller med om.

1. Språk är mycket intressant.
 Språk är intressant.
 Språk är varken intressant eller ointressant.
 Språk är ganska ointressant
 Språk är helt ointressant.

2. Språk är mycket viktigt.
 Språk är viktigt.
 Språk är varken viktigt eller oviktigt.
 Språk är ganska oviktigt.
 Språk är helt oviktigt.

3. Språk är mycket roligt.
 Språk är roligt.
 Språk är varken roligt eller tråkigt.
 Språk är ganska tråkigt.
 Språk är mycket tråkigt.

4. Språk är mycket lätt att lära sig.
 Språk är lätt att lära sig.
 Språk är varken lätt eller svårt att lära sig.
 Språk är ganska svårt att lära sig.
 Språk är mycket svårt att lära sig.

B. Sätt kryss för hur viktiga dessa anledningar var när du valde att inte läsa språket?

1. Jag valde bort språket på grund av svårigheter att nå målen för godkänt betyg (G) i språket.

Mycket viktigt

Viktigt

Ganska oviktigt

Helt oviktigt

2. Jag valde bort språket på grund av svårigheter att nå målen för godkänt betyg (G) i svenska.

Mycket viktigt

Viktigt

Ganska oviktigt

Helt oviktigt

3. Jag valde bort språket på grund av svårigheter att nå målen för godkänt betyg (G) i engelska.

Mycket viktigt

Viktigt

Ganska oviktigt

Helt oviktigt

4. Jag valde bort språket på grund av svårigheter att nå målen för godkänt betyg (G) i andra ämnen än svenska och engelska.

Mycket viktigt

Viktigt

Ganska oviktigt

Helt oviktigt

Dessa ämnen är: _____

5. Jag valde bort språket på grund av svårigheter att nå målen för väl godkänt betyg (VG) eller mycket väl godkänt betyg (MVG) i något ämne / några ämnen.

Mycket viktigt

Viktigt

Ganska oviktigt

Helt oviktigt

Detta / dessa ämnen är: _____

6. Jag valde fel språk.

Mycket viktigt

Viktigt

Ganska oviktigt

Helt oviktigt

Jag skulle i stället ha valt franska spanska tyska annat: _____

7. Jag valde bort språket av andra orsaker.

Mycket viktigt

Viktigt

Ganska oviktigt

Helt oviktigt

Orsakerna var: _____

_____

_____

C. Hur skulle följande ha sett ut för att ha kunnat få dig att läsa ett språk utöver engelska?

1. *Undervisningstid i språket*

- Mycket mer tid
- Något mer tid
- Något mindre tid
- Mycket mindre tid

2. *Grammatik*

- Mycket mer grammatik
- Något mer grammatik
- Något mindre grammatik
- Mycket mindre grammatik

3. *Ordkunskap*

- Mycket mer ordkunskap
- Något mer ordkunskap
- Något mindre ordkunskap
- Mycket mindre ordkunskap

4. *Skriftliga övningar*

- Många fler skriftliga övningar
- Något fler skriftliga övningar
- Något färre skriftliga övningar
- Mycket färre skriftliga övningar

5. Hörförståelse

- Många fler hörförståelseövningar
- Något fler hörförståelseövningar
- Något färre hörförståelseövningar
- Mycket färre hörförståelseövningar

6. Muntliga övningar

- Många fler muntliga övningar
- Något fler muntliga övningar
- Något färre muntliga övningar
- Mycket färre muntliga övningar

7. Praktiska övningar

- Många fler praktiska övningar
- Något fler praktiska övningar
- Något färre praktiska övningar
- Mycket färre praktiska övningar

8. Hemuppgifter

- Många fler hemuppgifter
- Något fler hemuppgifter
- Något färre hemuppgifter
- Mycket färre hemuppgifter

D. Vilka av följande alternativ hade kunnat få dig att läsa ett språk utöver engelska?

- Bättre kunskap om betygskriterierna för språket
- Mer inflytande över planering och utformning av undervisningen
- Mindre undervisningsgrupp
- Mer stöd hemifrån
- Annat som hade kunnat få mig att läsa ett ytterligare språk är: _____
- _____
- _____
- Inget

E. Tror du att du kommer att lära dig ett modernt språk utöver engelska i framtiden?

- Ja   Nej

Om ja, vilket språk?

- franska   spanska   tyska   annat, nämligen: _____

Var tror du i så fall att du kommer att lära dig det?

- i gymnasieskolan   i ett land där språket talas   kvällskurs
- annat, nämligen: _____
- _____
- _____